DOMSTOLENS DOM (Sjette Afdeling)
29. juni 1995 *

I sag C-456/93,

angående en anmodning, som Oberlandesgericht Frankfurt am Main (Tyskland) i medfør af EF-traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs eV

mod

Privatkellerei Franz Wilhelm Langguth Erben GmbH & Co. KG,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artikel 40, stk. 3, i Rådets forordning (EØF) nr. 2392/89 af 24. juli 1989 om fastsættelse af almindelige regler for betegnelse og præsentation af vin og druemost (EFT L 232, s. 13) og af artikel 3 i Kommissionens forordning (EØF) nr. 3201/90 af 16. oktober 1990 om gennemførelsesbestemmelser for betegnelse og præsentation af vin og druemost (EFT L 309, s. 1),

har

* Processprog: tysk.

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, F.A. Schockweiler, og dommerne G.F. Mancini, C.N. Kakouris, J.L. Murray (refererende dommer) og G. Hirsch,

generaladvokat: P. Léger
justitssekretær: ekspeditionssekretær H.A. Rühl,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs eV ved advokat Hans Heinrich Kerst, Frankfurt am Main

— Privatkellerei Franz Wilhelm Langguth Erben GmbH & Co. KG ved advokat Hubert Schmidt, Trier

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved Ulrich Wölker, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtiget,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at der i retsmødet den 2. februar 1995 er afgivet mundtlige indlæg af Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs eV ved advokaterne Hans Heinrich Kerst, Thomas Kittner og Brigitte Kerst-Würkner, Frankfurt am Main, af Privatkellerei Franz Wilhelm Langguth Erben GmbH & Co. KG og af Kommissionen,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 23. marts 1995,

afsagt følgende

Dom

1 Ved kendelse af 16. september 1993, indgået til Domstolen den 6. december s.å., har Oberlandesgericht Frankfurt am Main i henhold til EF-traktatens artikel 177 stillet fire præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 40, stk. 3, i Rådets forordning (EØF) nr. 2392/89 af 24. juli 1989 om fastsættelse af almindelige regler for betegnelse og præsentation af vin og druemost (EFT L 232, s. 13, herefter benævnt »forordning nr. 2392/89«) og af artikel 3 i Kommissionens forordning (EØF) nr. 3201/90 af 16. oktober 1990 om gennemførelsesbestemmelser for betegnelse og præsentation af vin og druemost (EFT L 309, s. 1, herefter benævnt »forordning nr. 3201/90«).

2 Disse spørgsmål er blevet rejst under en retssag mellem Zentrale sur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs eV, Frankfurt am Main (herefter benævnt »sagsøgeren«), og Privatkellerei Franz Wilhelm Langguth Erben GmbH & Co. KG (herefter benævnt »sagsøgte«).

3 Sagsøgte forhandler Qualitätsweine mit Prädikat (tyske kvalitetsvine med benævnelse), som bærer benævnelserne »Kabinett«, »Spätlese« og »Auslese«, samt en Qualitätswein b. A. (tysk kvalitetsvin fra et bestemt dyrkningsområde) under betegnelsen »Weißherbst«, som alle er kvalitetsvine fra et bestemt dyrkningsområde (herefter benævnt »kvbd«). Disse benævnelser samt betegnelsen »Portugieser Weißherbst« er gengivet nederst på etiketterne med bogstaver af samme type og samme størrelse som navnet på det bestemte dyrkningsområde eller navnet på den geografiske enhed, der er mindre end det bestemte dyrkningsområde. Desuden er der i midten af disse etiketter på iøjnefaldende måde og med ca. tre gange så store bogstaver anbragt mærkerne »Erben Kabinett«, »Erben Spätlese«, »Erben Auslese« og »Erben Weißherbst«.

4 I henhold til § 1 i Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb (den tyske lov om illoyal konkurrence) af 7. juni 1909 anlagde sagsøgeren sag ved Landgericht Frankfurt

am Main mod sagsøgte for at få denne dømt til at ophøre med at anvende de nævnte mærker.

5 Sagsøgeren mener for det første, at angivelsen af benævnelserne »Kabinett«, »Spätlese«, »Auslese« og »Weißherbst« som bestanddele af de nævnte mærker, den typografi, der anvendes til disse benævnelser, samt at bogstaverne er større, ikke er i overensstemmelse med artikel 3, stk. 2 og 3, i forordning nr. 3201/90. Ifølge artikel 3, stk. 2, skal benævnelserne »Kabinett«, »Spätlese« og »Auslese« anføres med bogstaver af samme type og samme højde som navnet på det bestemte dyrkningsområde eller i påkommende tilfælde navnet på den pågældende geografiske enhed, der er mindre end det bestemte dyrkningsområde. Stk. 3 angår bl.a. benævnelsen »Weißherbst«, som skal anføres med bogstaver, der er af samme størrelse som eller mindre end de bogstaver, der er brugt ved angivelsen af det bestemte dyrkningsområde.

6 For det andet har sagsøgte ifølge sagsøgeren tilsidesat artikel 40 i forordning nr. 2392/89, hvorefter mærker ikke må indeholde ord, dele af ord, symboler eller illustrationer, der er af en sådan art, at de kan give anledning til forveksling eller vildlede de personer, til hvem de er rettet. De mærker, som sagsøgte anvender, fremkalder ved de benævnelser, som de fremhæver, hos forbrugeren det indtryk, at produktet har en særlig kvalitet, hvilket ikke svarer til virkeligheden.

7 Da Landgericht frifandt sagsøgte, ankede sagsøgeren til Oberlandesgericht Frankfurt am Main. Denne ret fandt, at benævnelserne »Kabinett«, »Spätlese« og »Auslese« samt »Portugieser Weißherbst«, for så vidt de var anbragt nederst på etiketterne med bogstaver af samme type og samme størrelse som navnet på det bestemte dyrkningsområde eller navnet på den pågældende geografiske enhed, der er mindre end det bestemte dyrkningsområde, var i overensstemmelse med artikel

3 i forordning nr. 3201/90. Med hensyn til gentagelsen af disse benævnelser med bogstaver af en anden og større type som bestanddele af det mærke, der anvendes på etiketterne, fandt retten ikke, at dette var vildledende for forbrugerne, og der var derfor ikke tale om en overtrædelse af artikel 40 i forordning nr. 2392/89.

8 Da Oberlandesgericht Frankfurt am Main dog fandt, at der var tvivl om, hvorledes de nævnte bestemmelser skal fortolkes, besluttede den at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal artikel 3, stk. 2, i forordning (EØF) nr. 3201/90 fortolkes således, at det er forbudt på etiketter på 'Qualitätsweine mit Prädikat' (kvalitetsvine med benævnelse) ud over den foreskrevne angivelse af benævnelserne 'Kabinett', 'Spätlese' eller 'Auslese' (med bogstaver af samme type og samme højde som navnet på det bestemte dyrkningsområde eller navnet på den geografiske enhed, der er mindre end det bestemte dyrkningsområde) at gentage disse på etiketten med andre og større bogstaver, navnlig på iøjnefaldende vis som bestanddele af en mærkebetegnelse?

2) Såfremt spørgsmål 1) besvares bekræftende: Kan en producent over for et forbud som nævnt i spørgsmål 1) gøre gældende, at han uhindret har benyttet de omhandlede benævnelser på iøjefaldende vis i mærker på etiketter på 'Qualitätsweine mit Prädikat' og dermed i god tro har erhvervet en dokumenteret, økonomisk værdifuld ret til et mærke, der beskyttes — således som det f.eks. hjemles for mærker med en geografisk betegnelse i artikel 40, stk. 3, i forordning (EØF) nr. 2392/89?

3) Skal artikel 3, stk. 3, første afsnit, litra a), første led, sammenholdt med artikel 3, stk. 3, andet afsnit, i forordning (EØF) nr. 3201/90 fortolkes således, at det er forbudt på 'Qualitätsweine b. A.' (tyske kvalitetsvine fra bestemte dyrk-

ningsområder) ud over angivelsen af benævnelsen 'Weißherbst' med bogstaver, der er af samme størrelse eller mindre end de bogstaver, der er brugt til angivelsen af det bestemte dyrkningsområde, at gentage benævnelsen på etiketten med større bogstaver, navnlig på iøjnefaldende vis som bestanddel af et mærke?

4) Såfremt spørgsmål 3) besvares bekræftende: Kan en producent over for et forbud som nævnt i spørgsmål 3) gøre gældende, at han uhindret har benyttet betegnelsen 'Weißherbst' på iøjnefaldende vis i mærker på sådanne vines etiketter og dermed i god tro har erhvervet en dokumenteret, økonomisk værdifuld ret til et mærke, der beskyttes — således som det f.eks. hjemles for mærker med en geografisk betegnelse i artikel 40, stk. 3, i forordning (EØF) nr. 2392/89?«

Det første og det tredje spørgsmål

9 Ved besvarelsen af det første og det tredje spørgsmål må det undersøges, hvilken lovgivningsmæssig sammenhæng artikel 3 i forordning nr. 3201/90 indgår i.

10 Artikel 15, stk. 1, første afsnit, artikel 15, stk. 2, litra a), og artikel 15, stk. 7, første afsnit, andet led, i Rådets forordning (EØF) nr. 823/87 af 16. marts 1987 om fastlæggelse af særlige regler for kvalitetsvine fra bestemte dyrkningsområder (EFT L 84, s. 59), som ændret ved Rådets forordning (EØF) nr. 2043/89 af 19. juni 1989 (EFT L 202, s. 1), bestemmer følgende:

»1. De i andet afsnit anførte fællesskabsbenævnelser eller de ved producentmedlemsstatens nationale bestemmelser særlig tilladte traditionelle benævnelser til

betegnelse af bestemte vine i henhold til stk. 2 kan alene anvendes for de i artikel 1, stk. 2, omhandlede vine.

...

2. Uden at dette berører de yderligere i henhold til national lovgivning tilladte benævnelser og på betingelse af, at fællesskabsbestemmelser og national lovgivning vedrørende de pågældende vine overholdes, er de i stk. 1, første afsnit, nævnte traditionelle særlige benævnelser følgende:

a) for Forbundsrepublikken Tyskland:

angivelse af vinenes herkomst ledsaget af betegnelsen 'Qualitätswein' eller af betegnelsen 'Qualitätswein mit Prädikat' i forbindelse med en af benævnelserne 'Kabinett', 'Spätlese', 'Auslese', 'Beerenauslese', 'Trockenbeerenauslese' eller 'Eiswein'

...

7. En i artikel 1, stk. 2, omhandlet vin må ikke bringes i omsætning uden angivelse af:

...

— en i stk. 1, andet afsnit, omhandlet fællesskabsbenævnelse eller en i stk. 2 omhandlet traditionel, særlig benævnelse ...«

11 I artikel 72 i Rådets forordning (EØF) nr. 822/87 af 16. marts 1987 om den fælles markedsordning for vin (EFT L 84, s. 1) bestemmes det, at der skal fastsættes almindelige regler for betegnelse og præsentation af vinsektorens produkter. På grundlag heraf har Rådet udstedt forordning nr. 2392/89.

12 I femte betragtning til forordning nr. 2392/89 anføres det, at det for at undgå afvigende fortolkninger »er ... fundet hensigtsmæssigt at fastlægge ret fuldstændige betegnelsesregler; for at sikre reglernes effektivitet bør det endvidere som princip fastlægges, at de angivelser, der er fastsat i reglerne eller i gennemførelsesbestemmelserne til dem, er de eneste tilladte til betegnelse af vin og druemost«.

13 Ved forordning nr. 2392/89 indføres der dernæst en sondring mellem de obligatoriske angivelser, som er nødvendige til identifikation af produktet, og de fakultative angivelser, som snarere har til formål at præcisere produktets væsentlige egenskaber eller at kvalitetsbestemme det.

14 Artikel 11, stk. 1, i forordning nr. 2392/89 indeholder regler, hvorefter de obligatoriske angivelser skal fremgå af etiketbetegnelsen. Disse obligatoriske angivelser omfatter bl.a. de benævnelser, der er omhandlet i artikel 15, stk. 7, første afsnit, andet led, i forordning nr. 823/87 [litra b)].

15 Artikel 11, stk. 2, i forordning nr. 2392/89 bestemmer, at der i etiketbetegnelsen kan tilføjes angivelse af en række oplysninger, bl.a. et mærke i henhold til betingelserne i artikel 40 [litra c)] og supplerende sædvanlige benævnelser, for så vidt som de anvendes på de betingelser, der er fastsat i den producerende medlemsstats lovgivning, og er opført på en fortegnelse, der skal udarbejdes [litra i)].

16 Ifølge artikel 12, stk. 1, i forordning nr. 2392/89 kan alene de i artikel 11 nævnte angivelser, bortset fra visse undtagelser, som er uden betydning i denne sag, anvendes som etiketbetegnelse for en kvbd.

17 Forordning nr. 3201/90 er blevet udstedt for at fastsætte gennemførelsesbestemmelser, der indeholder de nødvendige præciseringer, nærmere bestemmelser og detaljerede regler vedrørende de principper, som er fastlagt i forordning nr. 822/89, nr. 823/87 og nr. 2392/89. Den indeholder i artikel 1 de nærmere regler for placering af de obligatoriske og fakultative angivelser på etiketten.

18 Artikel 3, stk. 1 og 2, artikel 3, stk. 3, første afsnit, litra a), og artikel 3, stk. 3, andet afsnit, i denne forordning bestemmer følgende:

»1. Benævnelserne 'kvalitetsvine fra bestemte dyrkningsområder', 'kvbd', en tilsvarende benævnelse på et andet af Fællesskabets officielle sprog eller i påkommende tilfælde

— 'Qualitätswein' og 'Qualitätswein mit Prädikat'

...

der omhandles i artikel 15, stk. 2, i forordning (EØF) nr. 823/87, anføres på etiketten med bogstaver, der ikke er større end de bogstaver, der angiver det bestemte dyrkningsområde.

...

2. Benævnelserne 'Kabinett', 'Spätlese', 'Auslese', 'Beerenauslese', 'Trockenbeerenauslese' og 'Eiswein' anføres med bogstaver af samme type og samme højde som navnet på det bestemte dyrkningsområde eller i påkommende tilfælde navnet på den pågældende geografiske enhed, der er mindre end det bestemte dyrkningsområde.

3. De i artikel 11, stk. 2, litra i), i forordning (EØF) nr. 2392/89 omhandlede benævnelser, som kan supplere de i stk. 1 anførte benævnelser, er følgende:

a) *for så vidt angår tyske kvbd:*

— 'Weißherbst'

...

Disse benævnelser anføres med bogstaver, der er af samme størrelse eller mindre end de bogstaver, der er brugt ved angivelsen af det bestemte dyrkningsområde.«

19 Det følger af denne lovgivning i sin helhed, at anvendelse af benævnelserne »Kabinett«, »Spätlese« og »Auslese« som obligatoriske angivelser er reguleret ved artikel 3, stk. 2, i forordning nr. 3201/90, og at anvendelse af benævnelsen »Weißherbst« som fakultativ angivelse er reguleret ved artikel 3, stk. 3, første afsnit, litra a), og artikel 3, stk. 3, andet afsnit, i samme forordning.

20 Derimod er anvendelsen af benævnelserne »Kabinett«, »Spätlese«, »Auslese« og »Weißherbst« som bestanddele af et mærke omhandlet i artikel 11, stk. 2, litra c), i

forordning nr. 2392/89, som henviser til betingelserne i artikel 40 i samme forordning.

21 Ved at fastsætte særskilte regler i forordning nr. 2392/89 for anvendelsen af mærker på etiketteringen har fællesskabslovgiver tilkendegivet at ville begrænse rækkevidden af artikel 3 i forordning nr. 3201/90 til anvendelsen af de benævnelser, der benyttes som angivelser i betegnelsen for en kvbd og ikke som bestanddele af et mærke.

22 Denne fortolkning følger ligeledes af selve ordlyden af denne artikel, som ikke indeholder nogen henvisning til mærkernes bestanddele og præsentation.

23 Ved bestemmelsen om, at alene de i artikel 11 i forordning nr. 2392/89 nævnte angivelser kan anvendes som etiketbetegnelse for en kvbd, giver artikel 12, stk. 1, i samme forordning i øvrigt hjemmel for, at der i betegnelsen for en kvbd kan tilføjes et mærke.

24 Vedrørende denne mulighed for, at der i betegnelsen eller præsentationen af en vin tilføjes mærker, bestemmer artikel 40, stk. 2, i forordning nr. 2392/89, at disse ikke må indeholde ord, dele af ord, symboler eller illustrationer, der er af en sådan art, at de kan give anledning til forveksling eller vildlede de personer, til hvem de er rettet [litra a)], eller som af de personer, som de tager sigte på, kan forveksles med hele eller dele af betegnelsen for en kvbd [litra b)].

25 Spørgsmålet er herefter, om der foreligger et af disse tilfælde, når det mærke, der er anbragt på produktets etiket, med tre gange så store bogstaver indeholder et ord, som allerede findes på samme etiket som en angivelse, der er en del af betegnelsen for den pågældende kvbd.

26 Sagsøgeren og Kommissionen har herom gjort gældende, at tilføjelsen af de omtvistede benævnelser på en særlig iøjnefaldende måde på etiketten indebærer en risiko for at give anledning til forveksling eller vildlede forbrugerne, navnlig dem, som bor uden for Tyskland.

27 I denne forbindelse bemærkes indledningsvis, at fællesskabslovgivningen, navnlig artikel 40 i forordning nr. 2392/89, ikke indeholder nogen begrænsning med hensyn til bogstavernes typografi og et mærkes størrelse i forhold til angivelsen på etiketten af navnet på det bestemte område eller på den geografiske enhed, der er mindre end det bestemte område.

28 Følgelig kan det ikke antages, at et mærke, fordi det præsenteres på iøjnefaldende måde, kan give anledning til forveksling eller vildlede de personer, til hvem det er rettet, selv om det indeholder et ord, som i de omtvistede bestemmelser er anført som en angivelse, der kan anvendes i betegnelsen for en kvbd.

29 Ydermere viser ordlyden af artikel 40 i forordning nr. 2392/89, at formålet med denne bestemmelse hovedsagelig er at forbyde falsk anvendelse af mærker, en anvendelse, der ikke er tale om i dette tilfælde.

30 Det første og det tredje spørgsmål skal derfor besvares således:

1) Artikel 3, stk. 2, i forordning nr. 3201/90 skal fortolkes således, at den ikke er til hinder for, at benævnelserne »Kabinett«, »Spätlese« eller »Auslese« på etiketteringen af »Qualitätsweine mit Prädikat« (kvalitetsvine med benævnelse) ud over

den foreskrevne angivelse (med bogstaver af samme type og af samme højde som navnet på det bestemte dyrkningsområde eller som navnet på den geografiske enhed, der er mindre end det bestemte dyrkningsområde) gentages med en anden typografi og med større bogstaver, som navnlig umiddelbart viser, at de er bestanddele af en mærkebetegnelse.

2) Artikel 3, stk. 3, første afsnit, litra a), første led, og artikel 3, stk. 3, andet afsnit, i forordning nr. 3201/90 skal fortolkes således, at den med hensyn til »Qualitätsweine b. A.« (tyske kvalitetsvine fra bestemte dyrkningsområder) ikke er til hinder for, at benævnelsen »Weißherbst«, ud over dens angivelse med de bogstaver, der anvendes til betegnelsen af det bestemte område, gentages på etiketten med større bogstaver, som navnlig umiddelbart viser, at den er bestanddel af en mærkebetegnelse.

Det andet og det fjerde spørgsmål

31 I betragtning af de svar, der er givet på det første og det tredje spørgsmål, er det ufornødent at behandle det andet og det fjerde spørgsmål.

Sagens omkostninger

32 De udgifter, der er afholdt af Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling)

vedrørende de spørgsmål, der er forelagt af Oberlandesgericht Frankfurt am Main ved kendelse af 16. september 1993, for ret:

1) Artikel 3, stk. 2, i Kommissionens forordning (EØF) nr. 3201/90 af 16. oktober 1990 om gennemførelsesbestemmelser for betegnelse og præsentation af vin og druemost skal fortolkes således, at den ikke er til hinder for, at benævnelserne »Kabinett«, »Spätlese« eller »Auslese« på etiketteringen af »Qualitätsweine mit Prädikat« (kvalitetsvine med benævnelse) ud over den foreskrevne angivelse (med bogstaver af samme type og af samme højde som navnet på det bestemte dyrkningsområde eller som navnet på den geografiske enhed, der er mindre end det bestemte dyrkningsområde) gentages med en anden typografi og med større bogstaver, som navnlig umiddelbart viser, at de er bestanddele af en mærkebetegnelse.

2) Artikel 3, stk. 3, første afsnit, litra a), første led, og artikel 3, stk. 3, andet afsnit, i forordning nr. 3201/90 skal fortolkes således, at den med hensyn til »Qualitätsweine b. A.« (tyske kvalitetsvine fra bestemte dyrkningsområder) ikke er til hinder for, at benævnelsen »Weißherbst«, ud over dens angivelse med de bogstaver, der anvendes til betegnelsen af det bestemte område, gentages på etiketten med større bogstaver, som navnlig umiddelbart viser, at den er bestanddel af en mærkebetegnelse.

Schockweiler Mancini Kakouris

Murray Hirsch

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 29. juni 1995.

R. Grass F.A. Schockweiler

Justitssekretær Formand for Sjette Afdeling